

Kulturowe, społeczne i etyczne uwarunkowania biznesu, gospodarki i zarządzania.

Cultural, Social and Ethical Determinants of Economy, Business and Management.

Redakcja naukowa
Leszek Karczewski,
Henryk Kretek

STUDIA I MONOGRAFIE

z. 396

Redakcja naukowa
Leszek Karczewski
Henryk A. Kretek

**Kulturowe, społeczne i etyczne
uwarunkowania biznesu,
gospodarki i zarządzania**

POLITECHNIKA OPOLSKA

ISSN 1429-6063

Opole 2014 ISBN 978-83-64056-79-6

POLITECHNIKA OPOLSKA

KOMITET REDAKCYJNY

Małgorzata ADAMSKA, Tadeusz ŁAGODA – przewodniczący,
Mariusz MIGAŁA, Iwona MULICKA,
Piotr NIEŚŁONY, Zbigniew PERKOWSKI,
Jan SADECKI, Iwona WYSZYŃSKA

Recenzenci:

prof. dr hab. Wojciech SŁOMSKI
dr hab. Janina KUBKA,
emeryt. prof. Politechniki Gdańskiej

Projekt okładki:

Krzysztof Kasza

Korekta:

Janusz Krajewski

Komitet Redakcyjny Wydawnictw Politechniki Opolskiej
ul. Prószkowska 76

Skład: Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej
Nakład: 130 egz. Ark. wyd. 29,0. Ark. druk. 29,0.
Druk i oprawa: Sekcja Poligrafii Politechniki Opolskiej

SPIS TREŚCI

WSTĘP	7
Rozdział I: Cultural, Social and Ethical determinants of Business, Economy and Management.....	19
Albert Löhr <i>Business Ethics in the Post-Equilibrium World</i>	21
Edaich Said <i>Risks management in Islamic finance between shari'ah and ethics</i>	39
Jozef Rojik <i>Military ethics - war ethics</i>	49
Jaroslava Kmecova <i>Introductin to ethics of volunteer</i>	61
Johannes Kals <i>Energy Turnaround: the Role of Companies from an Ethical Perspective</i>	67
Ewa Jakuczek, Katarzyna Mazur-Kajta <i>International Partnership Cooperation Between Opole Province and Fujian Province of PRC</i>	77
Yuriy K. Persky, Nadezhda Lebedieva <i>Boundaries of Social Responsibility of Business as of Economic Institu</i>	87
Nadezhda P. Konovalova <i>Этический кодекс в проблемном дискурсе прикладной этики</i>	95
Anastasia V. Shishkova <i>Трудовая этика в философии евразийства (Work Ethic in the Philosophy of Eurasianism)</i>	101
Rozdział II: Kulturowe, społeczne i etyczne uwarunkowania biznesu, gospodarki i zarządzania w kontekście międzynarodowym ...	113
Andrzej Kiepas <i>Odpowiedzialne innowacje - wyzwanie dla społeczeństwa i biznesu</i>	115
Leszek Karczewski <i>Indie – przywództwo służebne</i>	127
Przemysław Rotengruber <i>O stosowalności wiedzy o tym, jak być powinno. W stronę nauk o kulturze</i>	141

Maria Bernat	
<i>Rola czynników kulturowych w procesie alokacji kapitału w formie BIZ.....</i>	151
Robert Grochowski	
<i>Deontologiczne aspekty obowiązywania zasad i wartości w mediach audiowizualnych</i>	163
Lesław Koćwin	
<i>Polityka UE w sferze zwalczania ubóstwa i wykluczenia w obszarze społecznej odpowiedzialności biznesu</i>	173
Jan Róg	
<i>Kulturowe uwarunkowania sposobów zarządzania</i>	183
Maciej Gitling	
<i>Etyka gospodarowania w wybranych koncepcjach teoretycznych</i>	193
Katarzyna Lechowicz	
<i>Rozważania nad charakterem współczesnej dyplomacji</i>	203
Katarzyna Konieczna	
<i>Instytucjonalny wymiar statusu eurodeputowanego w świetle dobrych praktyk w Parlamencie Europejskim</i>	213
Martyna Wasiuta	
<i>Konflikty etniczne i religijne konfliktami o zasoby?</i>	223
Mirosław Szulczyński, Tomasz Kondracki	
<i>Etyczna konieczność reform sektora finansowego poprzez „powrót do korzeni” w celu naprawy gospodarki światowej</i>	233
Jarosław Legięć	
<i>Czy etyka biznesu potrzebuje zmyślenia nad prawdą i dobrem</i>	245
Magdalena Rajzer	
<i>„Biznesowe oblicze” brytyjskiej Rodziny Królewskiej</i>	253
Bronisław Bombała	
<i>Od dobrego przywództwa do dobrej administracji publicznej - analiza fenomenologiczna</i>	263
Paweł Mroczkiewicz	
<i>System edukacji etycznej w Polsce, a zagadnienia i metody nauczania etyki biznesu</i>	273
Kazimierz Górka, Marcin Łuszczyk	
<i>Aspekty etyczne w doktrynie ordoliberalnej</i>	285
Rozdział III: Kulturowe, społeczne i etyczne uwarunkowania biznesu, gospodarki i zarządzania w kontekście regionalnym	295
Mariusz Wojewoda	
<i>Problemy etyczne dotyczące przepływu informacji w nowych mediach..</i>	297

Maria Kalczyńska	
<i>Z problematyki społecznej edukacji w zarządzaniu wielokulturowością i międzykulturowością w relacjach śląskich</i>	<i>307</i>
Maria Kopsztejn	
<i>Kodeksy etyczne międzynarodowych korporacji działających w Polsce: martwy zapis czy codzienna praktyka?</i>	<i>315</i>
Monika Szymura	
<i>Wybrane aspekty ochrony konsumentów – uprawnienia kupującego z tytułu niezgodności towaru z umową sprzedaży konsumenckiej</i>	<i>325</i>
Julitta Koćwin	
<i>Ochrona interesów konsumenta na rynku usług finansowych wobec nieuczciwych praktyk instytucji parabankowych</i>	<i>335</i>
Anna Kochmańska	
<i>Prowadzenie innowacyjnej polityki szkoleniowej w przedsiębiorstwie jednym z istotnych etycznych uwarunkowań zarządzania zasobami ludzkimi</i>	<i>343</i>
Ewelina Wiszczun	
<i>Zaangażowanie społeczne i rozwój społeczności lokalnej jako istotny komponent społecznej odpowiedzialności biznesu</i>	<i>355</i>
Anita Turek	
<i>Zaufanie jako element etyki zarządzania zasobami ludzkimi</i>	<i>365</i>
Brygida Smółka-Franke	
<i>Rola sektora kultury w rozwoju społeczno-gospodarczym regionu na przykładzie miast aglomeracji górnośląskiej</i>	<i>375</i>
Bożena Zasępa	
<i>Karty rodzin wielodzietnych jako przykład społecznej odpowiedzialności biznesu w obszarze polityki rodzinnej</i>	<i>383</i>
Izabela Mendel, Marta Macelko	
<i>Czy środowisko lokalne może być społecznie odpowiedzialne?</i>	<i>393</i>
Żaneta Nejman	
<i>Etyczne aspekty zarządzania systemami motywacyjnymi pracowników na przykładzie przedsiębiorstwa usługowego</i>	<i>403</i>
Henryk Wojtaszek	
<i>Etyczne aspekty zarządzania zasobami ludzkimi w bankowości</i>	<i>413</i>
STRESZCZENIA	425

ROZWAŻANIA NAD CHARAKTEREM WSPÓŁCZESNEJ DYPLOMACJI

Uwagi wstępne

Od zarania dziejów dyplomacja doskonaliła się wraz z rozwojem stosunków międzypaństwowych. Wytaczała sposób prowadzenia polityki zagranicznej – od zasady dyktatu państw silniejszych, które zgodnie z własną wolą ustalały warunki współpracy, do stałych form organizacyjnych. Okres XV-XVII wieku zdeterminował rozwój dyplomacji w znaczeniu współczesnym. Powstała wówczas pierwsza misja dyplomatyczna, pierwsze ministerstwo do spraw zagranicznych, zaś brytyjski Foreign Office, który powstał w 1796 r. stanowił początek szeroko rozwiniętej „biurokracji” służby zagranicznej.

Dyplomacja XXI wieku jest związana z szybko postępującym procesem globalizacji. Podobnie jak globalizacja, dyplomacja jest instytucją złożoną, dynamiczną i ewoluującą. Współcześnie należy rozpatrywać dyplomację w różnych wymiarach (publicznym, społecznym, ekonomicznym itp.). Jednocześnie intensywne wdrażanie technologii informacyjnych, wymaga nowych regulacji prawnych dotyczących funkcjonowania poszczególnych jej obszarów.

Celem artykułu jest analiza zmian dokonujących się we współczesnej dyplomacji oraz głównych założeń projektu nowelizacji ustawy o służbie zagranicznej z dnia z 2001 roku, w szczególności kolejnego rodzaju informacji prawnie chronionej - tajemnicy dyplomatycznej.

Pojęcie dyplomacji

Dyplomacja jest pojęciem wieloaspektowym, definiowanym w różnorodny sposób, w zależności od kontekstu i celu jego wykorzystania. Termin ten doczekał się wielu definicji wypracowanych przez teoretyków i praktyków [3,19-20]. Można spotkać ogólne stosowanie tego pojęcia, jako synonimu „polityki światowej”. Z kolei używanie terminów „dyplomacja brytyjska”, „dyplomacja rosyjska” czy „dyplomacja południowoafrykańska” sugeruje dyplomację prowadzoną przez Zjednoczone Królestwo, Rosję czy też Republikę Południowej Afryki.

¹ Mgr, Uniwersytet Rzeszowski.

Pojęcie *dplomacja* utożsamiane jest także z terminem *polityka zagraniczna*. Jednak „diplomacja” stanowi centralne pojęcie w rozumieniu zarówno globalnego systemu polityki światowej, polityki zagranicznej państw i innych aktorów działających na poziomie międzynarodowym [1, 478]. Natomiast termin „polityka zagraniczna” oznacza cele oraz interesy, do których dąży i których broni państwo w swych stosunkach z innymi państwami. Pojęcie „diplomacja” choć zawiera się w pojęciu „polityka zagraniczna”, to nie jest tożsamym pojęciem [14, 398]. „Diplomacja” jako główne narzędzie realizacji polityki zagranicznej państwa, jest pojęciem węższym od „polityki zagranicznej” rozumianej jako całokształt działalności państwa w sferze jego funkcji i stosunków zewnętrznych. Oba pojęcia znajdują się we wzajemnej relacji, jaka zachodzi między wytyczonym planem, a jego realizacją, lub między strategią i taktyką oraz stanowią nierozdzielalną całość [19, 31]. Spośród wszystkich środków polityki zagranicznej, dyplomacja posiada znaczenie pierwszoplanowe, urzeczywistnia założenia polityki zagranicznej i stanowi istotne narzędzie współpracy międzynarodowej oraz regulowania stosunków pomiędzy państwami.

Zdając sobie sprawę z trudności odnalezienia odpowiedniej, precyzyjnej definicji, Julian Sutor proponuje ujęcie dyplomacji w trzech podstawowych obszarach polityki zagranicznej. W pierwszym z nich dyplomacja rozumiana jest jako oficjalna działalność organów państwowych w dziedzinie stosunków międzynarodowych, które realizują cele i zadania polityki zagranicznej państwa w stosunkach dwustronnych oraz wielostronnych. Aktywność ta służy utrzymaniu stosunków z innymi państwami oraz organizacjami międzynarodowymi. W drugim obszarze tenże autor definiuje dyplomację jako opierający się na założeniach naukowych zespół metod i środków służących realizacji polityki zagranicznej państwa. Wspomniane metody kojarzone są ze sztuką osiągania zamierzonych celów, utrzymywania stosunków między państwami oraz organizacjami międzynarodowymi, a zwłaszcza prowadzenia negocjacji i zawierania umów międzynarodowych [18, 84]. W trzecim znaczeniu dyplomacja jest określana jako dysponujący odpowiednimi kwalifikacjami zespół podmiotów (*służba dyplomatyczna – konsularna*) oraz aparat organizacyjny (*ministerstwo spraw zagranicznych, stałe i ad hoc misje dyplomatyczne*) – realizujący cele i zadania polityki zagranicznej oraz stanowiący wyodrębnioną służbę państwową, wchodzącą w skład naczelnej administracji państwowej [10, 6-7].

Dyplomacja jest zatem podstawowym narzędziem realizacji polityki zagranicznej państwa. Stanowi zespół różnorodnych metod i środków oraz form organizacyjnych, lecz także zawód, dziedzinę wiedzy oraz sztukę urzeczywistniania zewnętrznych funkcji państwa przez wyspecjalizowane organy państwowe i instytucje. Można stwierdzić, że dyplomacja to także całokształt działalności mającej na celu realizację polityki zagranicznej państwa,

prowadzonej przez upoważnione do tego i wyspecjalizowane organy państwa, głównie rząd oraz służbę dyplomatyczną [11, 242]. Dyplomacja to również sposób komunikowania się różnych stron, w tym negocjacje pomiędzy uznanymi przedstawicielami państw [16, 400]. Działalność ta opiera się na podstawach naukowych, doświadczeniu oraz stosowaniu odpowiednich metod i praktycznych środków [19, 31-32].

Wyzwania współczesnej dyplomacji

Ogromny wpływ na kształt współczesnej dyplomacji wywarły przeobrażenia, jakie dokonały się w stosunkach międzynarodowych w drugiej połowie XX wieku [9, 99]. Gruntowne i zasadnicze zmiany życia polityczno-społecznego i gospodarczego, rozwój techniki, technologii, środków transportu oraz łączności, rozszerzenie stosunków gospodarczych i powiązań handlowych, a także postępujący proces demokratyzacji życia międzynarodowego zmieniły zakres problemów, z jakimi dyplomacja miała dotychczas do czynienia [17, 24].

Przemiany te łączyły się z przewartościowaniem celów i zadań dyplomacji, której wyróżniającą cechą stała się wzrastająca specjalizacja. Zjawiska związane z funkcjonowaniem państwa nabrały różnego charakteru, stąd aktywność dyplomatyczna orientowała się na nowych obszarach zainteresowania, w szczególności na kwestiach ekonomicznych, społecznych oraz na problemach materialnego dobrobytu obywateli. Uwaga skierowana została zwłaszcza na multilateralizm oraz sprawy dotyczące ochrony środowiska, technologii i kontroli zbrojeń. Zagadnienia te zaczęły być określane jako „polityka niska” w opozycji do „polityki wysokiej” - a więc tej, którą zajmowała się tradycyjna dyplomacja. W konsekwencji współczesna dyplomacja objęła coraz to nowe dziedziny, które odzwierciedlają priorytety i kierunki polityki zagranicznej.

Powstała dyplomacja zimnowojenna (*cold war diplomacy*), która od późnych lat 40 do końca lat 80 XX wieku zdominowała stosunki międzynarodowe między Stanami Zjednoczonymi, a Związkiem Radzieckim. Każde z supermocarstw, wspierane przez swoich sojuszników próbowało osłabić i „pokonać” drugie, z wykorzystaniem wszystkich środków (w szczególności ideologicznej konfrontacji), za wyjątkiem odwoływania się do rzeczywistej lub „gorącej wojny”. Rozwinęła się także dyplomacja nuklearna (*nuclear diplomacy*), która oznacza stosunki między państwami posiadającymi broń jądrową w sytuacji, gdy jedno lub więcej z nich grozi użyciem tej broni w celu odowiedzenia oponenta od podjęcia niekorzystnych działań, bądź też przekonania go do wstrzymania działań już podjętych. W okresie amerykańskiego monopolu nuklearnego zrodziła się również dyplomacja atomowa (*atomic diplomacy*), która polegała na użyciu przez Stany Zjednoczone

czynnika nacisku, jaki stanowiła broń atomowa w celu prowadzenia bardziej ugodowej polityki przez Związek Radziecki. Brak wyraźnej wizji i metod prowadzenia tego typu dyplomacji w rezultacie uczynił ją nieskuteczną. Stany Zjednoczone sprowokowały jednak wystąpienie „odwróconej dyplomacji atomowej”, która oznaczała ignorowanie przez Związek Radziecki faktu istnienia broni atomowej.

Z kolei dyplomacja kryzysowa (*crisis diplomacy*) odnosi się do delikatnych z natury procesów komunikacji i negocjacji w sytuacji kryzysu, który może być rozumiany jako krótki, intensywny okres, w czasie którego groźba wybuchu wojny dramatycznie wzrasta. Należy także wymienić dyplomację na szczycie (*summit diplomacy*), która odnosi się do spotkań między głowami państw lub rządów w celu rozwiązania problemów. „Szczyty” stały się w czasie zimnej wojny regularnym typem spotkań [1, 383-384]. Pod pojęciem dyplomacji prewencyjnej (*preventive diplomacy*) rozumiemy natomiast działania państw, ich grup lub organizacji międzynarodowych zmierzających do zapobiegania temu wszystkiemu, co zagraża stabilności, bezpieczeństwu i pokojowi międzynarodowemu [8, 14]. W 1955 r. ówczesny sekretarz stanu USA Dean Rusk, zaproponował określenie dyplomacja parlamentarna (*parliamentary diplomacy*), obejmując nim dyskusje i negocjacje prowadzone przez państwa, na mocy specjalnego upoważnienia kompetentnych organizacji, np. Zgromadzenia Ogólnego lub Rady Bezpieczeństwa ONZ. Z czasem pojawiła się także dyplomacja multilateralna (*multilateral diplomacy*), oznaczająca prowadzenie polityki zagranicznej grupy państw, wobec grupy państw [2, 17]. Tenże charakter dyplomacji najczęściej jest widoczny podczas konferencji międzynarodowych, których celem jest przyjęcie umów. Głównym ośrodkiem dyplomacji multilateralnej jest ONZ wraz z systemem organizacji międzynarodowych [5, 105]. Dyplomacja publiczna (*public diplomacy*) wprowadzona została jako dwustronna, dialogowa forma politycznego komunikowania się międzynarodowego, realizowana dzięki pośrednictwu środków przekazu [12, 11]. Wykształciła się także forma dyplomacji grupowej (*group diplomacy*), wyrażająca wspólne interesy poszczególnych grup państw bądź w ramach sojuszków polityczno-wojskowych czy ugrupowań gospodarczych, ruchów politycznych, na przykład ruchu państw niezaangażowanych. Dyplomacja ekonomiczna (*economic diplomacy*) zajmuje się z kolei promocją gospodarczą oraz międzynarodową współpracą ekonomiczną [13, 19]. Wskazać także należy także inne formy – dyplomację społeczną (*social diplomacy*), oznaczającą aktywność obywateli, którzy pomijają władzę państwową i zdają się na własne środki działania, jak również dyplomację „grubego kija” (*big stick diplomacy*) polegającą na podtrzymywaniu partnera dyplomatycznego dzięki ustępstwom i groźbom. Dyplomacja presji militarnej (*military pressure diplomacy*) prowadzona jest dzięki demonstracji siły, natomiast dyplomacja pingpongowa (*ping-pong*

diplomacy) sprowadza się do nawiązania stosunków pomiędzy państwami, które nie posiadały dotychczas przyjaznych relacji. Innym przykładem jest dyplomacja pogrzebowa (*funeral diplomacy*), która oznacza załatwianie spraw „przy okazji” pogrzebów wybitnych osobistości politycznych [4, 14]. Dyplomacja telefoniczna (*telephone diplomacy*) prowadzona jest natomiast przez przywódców państw za pomocą bezpośrednich kontaktów telefonicznych w przypadku zagrożenia. Znana jest także dyplomacja wahadłowa (*pendulum diplomacy*) oznacza prowadzenie negocjacji dyplomatycznych w celu uzyskania kompromisowego rozwiązania i wiele innych [18,104].

Kilka uwag o planowanej regulacji - informacji prawnie chronionej (tajemnicy dyplomatycznej)

Rozwój technologii telekomunikacyjnych i informacyjnych determinuje jakość dyplomacji XXI wieku i zmienia jej oblicze. Korzystanie we współczesnym świecie z dobrodziejstw tzw. polityki komunikacyjnej, w ramach której akcentuje się konieczność dostępu oraz dostarczania możliwie najszerszej palety informacji stało się faktem. Pozwala ona na śledzenie tematów bieżących za pomocą komputerowo-medialnej komunikacji. Dzięki różnym rodzajom przekazów składających się z tekstów, dźwięków lub obrazów wydarzenia przekazywane są zaraz po ich wystąpieniu. Diametralnie skrócił się czas reakcji na informację, a ta jest coraz łatwiej dostępna i otwarta dla społecznej obserwacji oraz kontroli. Stało się jasne, jak silny jest wpływ nowych technologii na dyplomację. Także w Polsce zauważono, że potencjał ten wymaga zmian w otoczeniu prawnym, gdyż podstawowy dokument regulujący funkcjonowanie służby dyplomatycznej, jakim jest Ustawa o służbie zagranicznej z 2001 r. zawiera jeszcze rozwiązania sprzed transformacji ustrojowej [20].

Planowana nowelizacja ma polegać między innymi na wyodrębnieniu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych dwóch korpusów osobowych: służby cywilnej (realizującej zadania w centrali oraz wieloletnie projekty modernizacyjne) oraz służby zagranicznej (dyspozycyjnej i realizującej zadania w placówkach zagranicznych). Zmiany mają objąć także system kategorii członków służby zagranicznej z dziewięciu występujących obecnie, na czterech (ambasadorów, dyplomatów zawodowych, dyplomatów kontraktowych, pracowników kontraktowych placówek zagranicznych). Zasadniczym założeniem regulacji jest profesjonalizacja służby dyplomatycznej. Przejawiać się ma ona między innymi w stworzeniu przejrzystego systemu kategorii osobowych w służbie zagranicznej, ustanowieniu wyższych wymagań dla członków służby zagranicznej (niż dla członków służby cywilnej), otwarciu służby zagranicznej na dobre praktyki i napływ wysokiej klasy specjalistów z innych sektorów. Zmiany mają dotyczyć również dostępu do stanowisk

kierowniczych w MSZ dla członków służby cywilnej i zagranicznej oraz odbiurokratyzowania systemu uprawnień i świadczeń przysługujących członkom służby zagranicznej [15, 1-2].

Największe kontrowersje w projekcie wywołuje art. 43a., który dotyczy nowej informacji prawnie chronionej – tajemnicy dyplomatycznej. Projekt utajnienia informacji w obszarze spraw zagranicznych jest znacznie szerszy, niż ochrona przewidziana na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej, w myśl którego prawo do informacji publicznej podlega ograniczeniu w zakresie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie informacji niejawnych oraz o ochronie innych tajemnic ustawowo chronionych [21].

Konieczność wprowadzenia tajemnicy dyplomatycznej podyktowana jest przetwarzaniem informacji niespełniających przesłanek objęcia ich tajemnością na podstawie ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych [22]. Aktualnie chronione są informacje „których nieuprawnione ujawnienie spowodowałoby lub mogłoby spowodować szkody dla Rzeczypospolitej Polskiej albo byłoby z punktu widzenia jej interesów niekorzystne, także w trakcie ich opracowywania oraz niezależnie od formy i sposobu ich wyrażania”. Ustawa przewiduje możliwość przypisania dokumentom klauzuli: ściśle tajne, tajne, poufne i zastrzeżone, przy czym nie występuje możliwość klauzulowania informacji jawnych - wrażliwych.

Tajemnica dyplomatyczna miałaby uzupełnić tę lukę i obejmować informacje dotyczące spraw zagranicznych, członkostwa Polski w UE, których udostępnienie osobom niewykonywującym zadań publicznych w tym zakresie mogłoby zagrozić realizacji zadań lub osłabić pozycję negocjacyjną lub procesową Rzeczypospolitej Polskiej bądź w inny sposób osłabić ochronę interesów Rzeczypospolitej Polskiej lub Polaków za granicą [6].

Założeniem zmian jest uszczelnienie dostępu do informacji dotyczących:

1. projektów umów międzynarodowych;
2. informacji zawartych w stanowiskach, opiniach, instrukcjach, sprawozdaniach i analizach sporządzonych przez przedstawicieli Rzeczypospolitej Polskiej lub na zlecenie organów Rzeczypospolitej Polskiej na potrzeby:
 - a. postępowań przed sądami, trybunałami i innymi organami międzynarodowymi orzekającymi z udziałem Rzeczypospolitej Polskiej oraz ich fazy przygotowawczej,
 - b. negocjacji międzynarodowych,
 - c. negocjacji prowadzonych w ramach Unii Europejskiej bądź z przedstawicielami jej instytucji,

- d. rozmów i korespondencji prowadzonych w związku ze stosunkami Rzeczypospolitej Polskiej z innymi państwami i organizacjami międzynarodowymi oraz członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej.

Należy nadmienić, że definicja tajemnicy dyplomatycznej jest niemal tożsama z treścią tzw. „poprawki Rockiego”, która dotyczyła nowelizacji ustawy o dostępie do informacji publicznej. Projekt zakładał w art. 5 ust. 1a, że:

„1a. Prawo dostępu do informacji, w postaci opinii i analiz przygotowywanych na zlecenie podmiotów wykonujących zadania publiczne, podlega ograniczeniu w zakresie i w czasie, jeżeli ich ujawnienie naruszyłoby ważny interes gospodarczy państwa poprzez:

- 1) osłabienie zdolności negocjacyjnej Skarbu Państwa w procesie gospodarowania jego mieniem albo zdolność negocjacyjną Rzeczypospolitej Polskiej w procesie zawierania umowy międzynarodowej lub podejmowania decyzji przez Radę Europejską lub Radę Unii Europejskiej;
- 2) utrudnienie, w sposób istotny, ochrony interesów majątkowych Rzeczypospolitej Polskiej lub Skarbu Państwa w postępowaniu przed sądem, trybunałem lub innym organem orzekającym.”

Poprawka Rockiego została oprotestowana min. przez Krajową Radę Sądownictwa, Prokuratora Generalnego i organizacje pozarządowe. Przepis ten został uchylony wyrokiem TK z dnia 18 kwietnia 2012 r. – K 33/11 [23]. Szeroki zakres tajemnicy dyplomatycznej budzi zastrzeżenia co do zgodności z konstytucyjnymi standardami. Zgodnie z art. 61 ust. 3 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. ograniczenie prawa dostępu do informacji o działalności organów władzy publicznej, osób pełniących funkcje publiczne, innych osób i jednostek organizacyjnych w zakresie, w jakim wykonują zadania władzy publicznej i gospodarują mieniem komunalnym lub majątkiem Skarbu Państwa może nastąpić wyłącznie ze względu na ochronę wolności i praw innych osób i podmiotów gospodarczych lub ochronę porządku publicznego, bezpieczeństwa lub ważnego interesu gospodarczego państwa [7]. Niezgodność projektu tajemnicy dyplomatycznej z Konstytucją RP dotyczy zatem zakresu chronionych interesów. Aktualny zapis pozwala na utajnienie szerszych informacji, aniżeli przewiduje Ustawa zasadnicza. Tajemnica dyplomatyczna nie przewiduje bowiem żadnych ograniczeń. Pojawia się stąd obawa dotycząca zatajenia zaniedbań lub kompromitujących błędów MSZ.

Zakończenie

Tajemnica dyplomatyczna wyraźnie odróżnia się od innych kategorii informacji prawnie chronionych. Wprowadza bowiem zakres tajności, pozwalający na swobodne i nieskrępowane ograniczenie dostępu do informacji

wrażliwych, których nie obejmuje ustawa o ochronie informacji niejawnych. W dobie złożoności stosunków międzynarodowych, argument ten uzasadnia jej wprowadzenie.

Największe zastrzeżenia wzbudza objęcie tajemnicą projektów umów międzynarodowych. Prowadzenie negocjacji poza wiedzą narodu bez konsultacji społecznych oraz udostępnienia ich treści, może stanowić ograniczenie możliwości sprawowania kontroli społecznej, podważać zaufanie obywateli oraz wykraczać poza granice wyznaczone konstytucją.

BIBLIOGRAFIA:

- [1] WHITE B.: Dyplomacja [w:] BAYLIS J., SMITH S. (red.): Globalizacja polityki światowej. Wprowadzenie do stosunków międzynarodowych, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2008.
- [2] CIUPIŃSKI A.: Dyplomacja wielostronna, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2003.
- [3] DOBROWOLSKI S. W.: Funkcje współczesnej dyplomacji, „Sprawy Międzynarodowe” 1980, nr 3.
- [4] GAWŁOWICZ I.: Międzynarodowe prawo dyplomatyczne – wybrane zagadnienia, Wydawnictwo C. H. BECK, Warszawa 2011.
- [5] IKANOWICZ C., PIEKARSKI J. W.: Protokół dyplomatyczny i dobre obyczaje, Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa 2009.
- [6] JAKUBOWSKI G.: MSZ przygotowuje zmiany w prawie: będzie „tajemnica dyplomatyczna”, www.pap.pl/palio/html.run?_Instance=cms_www.pap.pl&_PageID (dostęp 27.08.2014).
- [7] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. 1997, nr 78, poz. 483 ze zm.
- [8] MACIOSZEK M.: Dyplomacja przewencyjna Unii europejskiej w po-zimnowojennej Europie, *Wydawnictwo Adam Marszałek*, Toruń 2002.
- [9] MOLENDOWSKI E.: Dyplomacja gospodarcza – jej modele i zadania w wybranych krajach [w:] LANKOSZ K., CZUBIK P. (red.): Prawa człowieka we współczesnej dyplomacji państw, Wyższa Szkoła Administracji, Bielsko-Biała 2007.
- [10] NAHLIK S.: Narodziny nowożytnej dyplomacji, Ossolineum, Wrocław 1971.
- [11] NAHLIK S.: Osobowe klauzule dyplomatyczne (Konwencja wiedeńska z 1961r. a ustawodawstwo polskie), „Państwo i Prawo” 1962, z 1.

- [12] OCIEPKA B.: Dyplomacja publiczna, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2008.
- [13] ORZECZOWSKI M.: Nowoczesna dyplomacja [w:] WILK M. (red.): Dyplomacja, Wyższa Szkoła Studiów Międzynarodowych, Łódź 2002.
- [14] PIENKOŚ J.: Prawo międzynarodowe publiczne, Zakamycze, Kraków 2004.
- [15] Projekt założeń projektu ustawy o zmianie ustawy o służbie zagranicznej i niektórych innych ustaw, s. 1-2,
<http://legislacja.rcl.gov.pl/docs//1/80880/80886/80887/dokument56235.pdf> (dostęp 16.08.2014 r.).
- [16] SHAW M. N.: Prawo międzynarodowe, Wydawnictwo Książka i Wiedza, Warszawa 2000.
- [17] SUTOR J.: Funkcje współczesnej dyplomacji, „Sprawy Międzynarodowe”, 1978, z. 3.
- [18] SUTOR J.: Leksykon dyplomatyczny, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2005.
- [19] SUTOR J.: Prawo dyplomatyczne i konsularne, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2008.
- [20] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o służbie zagranicznej, Dz. U. 2001, nr 128, poz. 1403 ze zm.
- [21] Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej, Dz. U. 2001, nr 112, poz. 1198 ze zm.
- [22] Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych, Dz. U. 2010, nr 182, poz. 1228.
- [23] Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 18 kwietnia 2012 r. (sygn. akt K 33/11).